

## Fonètica i fonologia de l'espanyol

2014/2015

Codi: 100587

Crèdits: 6

| Titulació                               | Tipus | Curs | Semestre |
|-----------------------------------------|-------|------|----------|
| 2500248 Llengua i literatura espanyoles | OB    | 2    | 1        |
| 2501801 Estudis de Català i Espanyol    | OB    | 2    | 1        |
| 2501802 Estudis d'Espanyol i Clàssiques | OB    | 2    | 1        |
| 2501857 Estudis de Francès i Espanyol   | OB    | 2    | 1        |
| 2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol     | OB    | 2    | 1        |

### Professor de contacte

Nom: Antonio Ríos Mestre

Correu electrònic: Antonio.Rios@uab.cat

### Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

### Equip docent

María Jesús Machuca AyusoCarme de la Mota Gorriz

Lourdes Aguilar Cuevas

### Prerequisits

L'estudiant ha de conèixer els fonaments i les eines metodològiques necessàries per assolir una formació bàsica en la fonètica i fonologia de la llengua espanyola.

Ha de saber gestionar la bibliografia i la informació, i interpretar-les d'una manera crítica.

Ha de saber redactar correctament un text científic.

### Objectius

L'objectiu d'aquesta assignatura és familiaritzar els alumnes amb les nocions bàsiques de fonètica i fonologia, partint dels coneixements generals adquirits a l'assignatura Introducció a la Lengua Española, a primer curs. Es pretén que l'estudiant sigui capaç de descriure el sistema fonètic i fonològic de l'espanyol, que li donarà els fonaments per poder aprofundir en aquestes matèries a les assignatures Fonética del español avanzada i Fonología del español avanzada.

### Competències

- Descriure l'estructura de la llengua espanyola i distingir-ne els aspectes sistemàtics i normatius.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.

## Resultats d'aprenentatge

1. Construir textos normativament correctes
2. Descriure i identificar el sistema fonètic i fonològic de la llengua espanyola
3. Fer prediccions i inferències sobre el contingut d'un text.
4. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
5. Interpretar, a partir d'un text, el significat de les paraules desconegudes.
6. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.

## Continguts

L'assignatura està constituïda per 8 blocs temàtics.

1. Descripción articulatoria de las vocales y las consonantes

Parámetros articulatorios para la clasificación de las vocales: abertura oral y posición de la lengua.  
Parámetros articulatorios para la clasificación de las consonantes: modo de articulación, lugar de articulación y sonoridad.

1. Descripción acústica de las vocales y las consonantes

Parámetros acústicos para la clasificación de los sonidos: sonidos periódicos y aperiódicos. Relaciones entre las características articulatorias y acústicas.

3. La transcripción fonética

Los alfabetos fonéticos: el alfabeto de la Revista de Filología Española (RFE) y el Alfabeto Fonético Internacional (AFI).

4. Los fenómenos prosódicos

El acento. La entonación. Las junturas y pausas.

1. El sistema fonológico del español

Del sonido al fonema. Fonemas y alófonos. Contextos y distribuciones. Factores de variación.

1. C

[

1. La sílaba

La sílaba como unidad fonológica. División silábica y estructura. Núcleo y márgenes. Grupos vocálicos y consonánticos.

1. Procesos fonológicos del español

Los sonidos en contacto. La representación de los procesos fonológicos del español.

## Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es reparteix de la manera següent:

### (2) Un 10% d'activitats supervisades

S'entén per activitat supervisada aquella que programa el professor per a que l'alumne treballi de manera autònoma, però amb la supervisió del professor. Aquestes es realitzaran abans que les activitats autònomes per tal que el professor observi si l'alumne és capaç de treballar independentment. En cas contrari, el professor li suggerirà els aspectes que ha de reforçar per portar a terme la següent activitat.

### (3) Un 50% d'activitats autònomes

En aquestes activitats s'ha de tenir en compte les hores d'estudi i la realització de treballs, en grup o individualment, que l'alumne ha de fer de manera autònoma. Es preveu unes 75 hores dedicades a aquesta activitat. Les activitats autònomes es veuran reflectides en la realització de tres treballs: un relacionat amb l'apartat de fonètica, un altre, amb el de fonologia, i una transcripció fonètica. Aquests treballs seran part de les activitats d'avaluació.

### (4) Un 5% d'activitats d'avaluació

El professor avaluarà aquesta assignatura de manera continuada mitjançant la realització dels treballs, però també requerirà la realització d'una prova escrita al final del període docent per avaluar a més dels continguts, la forma d'expressar-se que té l'alumne. No podem oblidar que es tracta d'una assignatura que pertany a la matèria: "Lengua Española".

## Activitats formatives

| Títol                                         | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                              |       |      |                          |
| Classe magistral                              | 26,5  | 1,06 | 2                        |
| Resolució d'exercicis                         | 26    | 1,04 | 2, 3, 4, 5, 6            |
| Tipus: Supervisades                           |       |      |                          |
| Preparació de les activitats d'avaluació      | 5     | 0,2  | 2, 3, 4, 5, 6            |
| Supervisió i revisió d'exercicis              | 10    | 0,4  | 1, 2, 3, 4, 5, 6         |
| Tipus: Autònomes                              |       |      |                          |
| Ampliació de coneixements                     | 15    | 0,6  | 2, 3, 6                  |
| Cerca de referències bibliogràfiques          | 15    | 0,6  | 2                        |
| Preparació d'exercicis                        | 15    | 0,6  | 2, 3, 4, 5, 6            |
| Preparació d'activitats de comprensió lectora | 15    | 0,6  | 2, 3, 5, 6               |
| Preparació d'activitats de producció escrita  | 15    | 0,6  | 1, 2, 3, 4, 5, 6         |

## Avaluació

Per aprovar l'assignatura serà obligatori realitzar les següents activitats:

1. Exercicis de fonètica (25% de la nota final).

2. Exercicis de fonologia (25% de la nota final).

(Els alumnes hauran de resoldre aquests dos exercicis consultant la bibliografia corresponent).

3. Prova de transcripció fonètica d'un arxiu d'àudio, comentant les articulacions del parlant (10% de la nota final).

4. Prova escrita dels continguts teòrics (40% de la nota final).

Per aprovar l'assignatura, la nota final ha de ser 5 o més, un cop s'hagi aplicat la suma dels percentatges. No s'aplicarà la suma de percentatges si en una de les quatre notes s'obté una nota inferior a 4. En aquest cas, es considera que l'alumne ha de recuperar l'assignatura mitjançant una prova addicional en el període d'avaluació fixat per la Facultat.

Revaluació:

(1) No es pot revaluar tot el curs.

(2) L'alumnat està obligat a presentar-se a totes les proves avaluables per poder optar a la revaluació.

(3) Es considera "No presentat" l'estudiant que no hagi presentat cap de les proves avaluables. Si es presenta a una o més d'una però no a totes les proves completes, està suspès.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                                         | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|------|--------------------------|
| Exercicis de fonologia                                                                        | 25% | 2     | 0,08 | 1, 2, 3, 4, 5, 6         |
| Exercicis de fonètica                                                                         | 25% | 2     | 0,08 | 1, 2, 3, 4, 5, 6         |
| Prova de transcripció fonètica d'un arxiu d'àudio, comentari de les articulacions del parlant | 10% | 1,5   | 0,06 | 1, 2, 4                  |
| Prova escrita dels continguts teòrics                                                         | 40% | 2     | 0,08 | 1, 2, 4                  |

## Bibliografia

ALARCOS, E. (1950) Fonología española. Madrid: Gredos (Biblioteca Románica Hispánica, Manuales 1 ), 1965 4a ed ampliada y revisada.

ALCINA, J. -BLECUA, J.M. (1975) Gramática española. Ariel, Barcelona.

Alfabeto fonético de la RFE, Revista de Filología Española II (1915): 374-376.

ALCOBA, S. - MURILLO, J. (1998) "Intonation in Spanish", en Daniel Hirst y Albert di Cristo (eds.), Intonation Systems, A Survey of Twenty Languages, Cambridge, Cambridge University Press: 152-166.

ALVAR, M. (1999) Manual de dialectología hispánica. El español de España. Barcelona: Ariel.

ALVAR, M. (2000) Manual de dialectología hispánica. El español de América. Barcelona: Ariel.

CANELLADA, M.J. - MADSEN, J. K. (1987) Pronunciación del español. Lengua hablada y literaria. Madrid: Castalia.

CONTRERAS, H. - LLEO, C. (1982) Aproximación a la fonología generativa. Principios teóricos y problemas. Barcelona: Anagrama.

CHOMSKY, N.- HALLE, M. (1968) The Sound Pattern of English. New York: Harper & Row. Trad cast de J A Millán y P Calvo: Principios de fonología generativa. Madrid: Fundamentos, 1979.

DE-LA-MOTA, C. "El análisis fonético y fonológico de la lengua oral. Tendencias y retos actuales", en DE-LA-MOTA, Carme y Gemma PUIGVERT (Eds.) (2009), La investigación en Humanidades, Madrid, Biblioteca Nueva., pp. 149-170.

DE-LA-MOTA, C. - RÍOS, A. (1993) "Problemas en torno a la transcripción fonética del español: los alfabetos fonéticos propuestos por IPA y REFE y su aplicación a un sistema automático", Actas Universitatis Wratislaviensis, 1660, Estudios Hispánicos, IV, 1995: 97-109.

D'INTRONO, F.- DEL TESO, E.- WESTON R. (1995) Fonética y fonología actual del español. Madrid, Cátedra.

GARRIDO, J.M., MACHUCA, M., de la MOTA, C (1998) Prácticas de Fonética. Lengua Española I. Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

GIL FERNÁNDEZ, J. (1988) Los sonidos del lenguaje. Madrid, ed. Síntesis.

GIL FERNÁNDEZ, J. (2007) Fonética para profesores de español de la teoría a la práctica. Madrid: Arco Libros.

HARRIS, J.W. (1969) Spanish Phonology. Cambridge: The MIT Press. Trad cast de A Verde: Fonología generativa del español. Barcelona: Planeta, 1975.

HARRIS, J.W. (1983) Syllable Structure and Stress in Spanish. A Nonlinear Analysis. Cambridge: MIT Press. Trad. cast. de O. Fernández: La estructura silábica y el acento en español. Visor, 1991.

HIDALGO, A.- QUILIS, M. (2004) Fonética y Fonología Españolas. Valencia: Tirant lo Blanch, 2ª ed. corr. y aum.

IRIBARREN, M. (2005) Fonética y Fonología Españolas. Madrid: Editorial Síntesis.

JAKOBSON, R.- HALLE, M. (1956) Fundamentals of Language. The Hague: Mouton ( *Ianua Linguarum* ). Trad cast de C Piera: Fundamentos del lenguaje. Madrid: Ayuso, 1980 3a ed. Trad cat de J Llisterrí: Fonaments del llenguatge. Barcelona: Empúries (Biblioteca Universal Empúries, 5), 1984.

LLISTERRI, J. (1996) "Los sonidos del habla", en Martín Vide (ed.) Elementos de Lingüística. Barcelona: Octaedro Universidad.

MARTÍNEZ CELDRÁN, E. - FERNÁNDEZ PLANAS, M.A. (2007) Manual de fonética española. Barcelona: Ariel.

NAVARROTOMAS, T. (1918) Manual de pronunciación española. CSIC: Madrid. 21ª edición, 1982.

NAVARRO TOMAS, T. (1945) Manual de entonación española. New York: Hispanic Institute. Cuarta edición: Madrid: Guadarrama (Punto Omega, 175), 1974.

PALACIOS, A. (coord.) (2008) El español en América. Barcelona: Ariel.

QUILIS, A. (1981) Fonética acústica de la lengua española. Madrid: Gredos (Biblioteca Románica Hispánica, Manuales, 49).

QUILIS, A. (1993) Tratado de fonología y fonética españolas. Madrid: Gredos (Biblioteca Románica Hispánica, Manuales, 74).

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2011), Nueva Gramática de la Lengua Española: Fonética y Fonología y el DVD Las voces del español: tiempo y espacio, Madrid, Espasa.

SCHANE, S.A. (1973) Generative Phonology. Englewood Cliffs: Prentice Hall. Trad. cast. de E Franquesa: Introducción a la fonología generativa. Barcelona: Labor, 1979.